



ZAKON O VODI ZA LJUDSKU UPOTREBU

Komentar radne verzije Zakona i predlozi

Naziv zakona nije adekvatan.

Treba da glasi: **Zakon o kvalitetu vode za ljudsku upotrebu**

Komentar:

Predmet Zakona prema sadržini je uređivanje okvira za obezbeđenje odgovarajućeg kvaliteta vode namenjene za ljudsku upotrebu, za piće. Naziv Zakona se zasniva na odredbama Direktive 'Council Directive 98/83/EC on the quality of water intended for human consumption' koja se tiče kvaliteta vode za piće, te naziv Zakona treba da odslikava naziv polaznog dokumenta.

Ovim zakonom prestaju da važe odredbe u vezi sa kvalitetom vode namenjene za ljudsku potrošnju iz Zakona o vodama, pa ovaj Zakon preuzima obaveze da uredi složenu problematiku, da obuhvati brojne aspekte i brojne zainteresovane strane koje imaju uticaja na kvalitet vode za ljudsku potrošnju.

Snabdevanje vodom je jedinstveno, tema zakona je multidisciplinarna, te je neophodna preciznost i usaglašenost sa drugim propisima. Fragmentarnost struka i regulative, u suprotnom, kroz manjkavosti, nepreciznosti i neusaglašenosti stvaraju pogodno tlo za dešavanje nesreća i u svakom slučaju dovešće do prilika za dešavanje nesreća u vezi sa kvalitetom vode za ljudsku potrošnju.

Preambula

Voda za piće je osnovno ljudsko pravo. Voda je javno dobro, ne roba. (Rezolucija Generalne skupštine Ujedinjenih nacija od 28. jula 2010. (šezedestčetvrto zasedanje).

Voda za piće mora svima da bude dostupna.

Usluge snabdevanja vodom za piće moraju da budu priuštive. (Povelja o osnovnim pravima Evropske unije)

Komentar

Osnovni nedostatak Nacrta zakona o vodi za ljudsku upotrebu je da nije uzeo u obzir savremeni pravni okvir koji vodu za piće svrstava u paket osnovnih ljudskih prava, kako je to definisano:

1. u duhu savremene teorije uloge države, ljudsko pravo na vodu podrazumeva obavezu države da poštuje, štiti i stvara uslove za ostvarenje prava na vodu za piće.

(The human right to water and sanitation, Resolution adopted by the UN General Assembly on 28 July 2010, Sixty-fourth session);



“Calls upon States and international organizations to provide financial resources, capacity-building and technology transfer, through international assistance and cooperation, in particular to developing countries, in order to scale up efforts to provide safe, clean, accessible and affordable drinking water and sanitation for all”;

2. *As mentioned in the Commission Communication on the European citizens' initiative 'Water and sanitation are a human right! Water is a public good, not a commodity!'; access to safe drinking water and sanitation is inextricably linked to the right to life and human dignity, as recognised by the Charter of Fundamental Rights of the European Union, and to the need for an adequate standard of living. The Commission also underlined the importance of the human rights dimension of access to safe drinking water and committed to ensuring that this remains at the heart of its policies. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Quality of Water Intended for Human Consumption (recast), European Commission, Brussels, 1.2.2018.*

Sledeći nedostatak Nacrta zakona je da ne uzima u obzir, odnosno ne prepoznaje pojam dostupnosti vode za piće, koji ima dimenziju sagledavanja diskriminacije i podrazumeva fizičku i finansijsku pristupačnost.

1. Fizička pristupačnost vode se odnosi na siguran i prihvatljiv pristup za sve, uključujući osobe sa posebnim potrebama, decu i osobe starije dobi i žene, na način koji ne ugrožava fizičku sigurnost osoba tokom pristupa vodi za piće.
2. Finansijska pristupačnost vode se odnosi na troškove priključenja i troškove potrošnje tako da ne budu prepreka pristupu vodi za piće. Finansijska pristupačnost ne pretpostavlja besplatne usluge, već pravo i obavezu da potrošač zbog nemogućnosti plaćanja ne bude isključen sa sistema javnog vodosnabdevanja – to su posebni i socijalno opravdani slučajevi.

Uvodni deo

Program monitoringa treba da obezbedi praćenje vrednosti parametara kvaliteta vode namenjene za ljudsku potrošnju i izveštavanje o stanju.

Komentar

Monitoring (praćenje) je širi pojam od pojma monitoringa kvaliteta. Tekst preambule Direktive, stavka 5, navodi da radi kontrole rizika po zdravlje ljudi, programi monitoringa bi trebalo da obezbede da su uspostavljene mere kroz lanac snabdevanja vodom i da razmotre informacije o vodnim telima iz kojih se zahvata voda koja se koristi za ljudsku upotrebu.

Bitno je navesti da programi monitoringa ne mogu da garantuju da će mere biti primenjene, niti da će biti razmotrene informacije o vodnim telima. Ono što program monitoringa može da obezbedi jeste samo monitoring, a ne i upravljanje.

U ovom komentaru koriste se skraćenice:

ZOVLJU	Zakon o vodi za ljudsku upotrebu
ZOV	Zakon o vodama
ZKD	Zakon o komunalnim delatnostima

Predlog ovog zakona sadrži više pojmova koji su prethodno obuhvaćeni drugim navedenim zakonima koji uređuju ovu oblast. U nastavku se navode termini koje treba usaglasiti, tako da se dosledno definišu u celom zakonodavstvu za ovu oblast.



Značenje izraza

Treba:

- u stavu 1) usaglasiti značenje termina voda za ljudsku upotrebu (prema ZOVLJU i ZOV);
- u stavu 3) usaglasiti značenje termina zona, ili upotrebiti termin područje snabdevanja;
- u stavu 6) usaglasiti javno i značenje termina javni vodovod;
- u stavu 13) treba dodati da se radi o monitoringu kvaliteta. Monitoring je planska aktivnost ovlašćene laboratorije instituta/zavoda za javno zdravlje koja propisanim obimom i dinamikom obavlja kontrole radi prikupljanja informacija o vodi za ljudsku upotrebu;
- definisati javno snabdevanje vodom za piće tako da se uskladi u zakonima ZOVLJU ZOV i ZKD;
- definisati izraz 'rizik';
- definisati izraz 'bezbednost vode za piće', kao suštinski za ovaj zakon;
- definisati izraz 'nebezbednost vode za piće'.

Bezbednost vode za piće

Član 6.

Definisati 'program praćenja vode za piće'

Komentar

Nije definisan pojam 'program praćenja vode za piće', a izrazi koji jesu definisani su 'interno praćenje' i 'monitoring'.

Subjekt u poslovanju vodom za piće

Član 7.

Uskladiti pojam subjekta sa pojmom vršioca komunalne delatnosti snabdevanja vodom, snabdevača ili operatora. Mora se usvojiti jedinstven termin.

Komentar

Prema ZOVLJU, subjekat u poslovanju vodom za piće za javno ~~voda~~ snabdevanje vodom je pravno lice određeno posebnim zakonom i upisano u registar privrednih subjekata u skladu sa zakonom koji uređuje registraciju privrednih subjekata.

Prema ZKD, komunalnu delatnost (snabdevanje vodom za piće, u ovom slučaju) mogu obavljati javno preduzeće, privredno društvo, preduzetnik ili drugi privredni subjekt, i isti se imenuju kao Vršioци komunalnih delatnosti.



Obaveze subjekta

Član 8.

Treba da glasi:

Radi bezbednosti vode za piće u području snabdevanja javnog vodovoda subjekat mora da izradi i primenjuje Plan za bezbednost vode za piće.

Plan iz stava 1. ovog člana izrađuje se prema smernicama Svetske zdravstvene organizacije koje se zasnivaju na proceni rizika i principima upravljanja rizikom ~~i prema standardu EN 15975-2 koji se odnosi na snabdevanje vodom za piće ili prema drugom standardu koji je međunarodno priznat.~~

Komentar

Pojam bezbednosti vode za piće, pored zdravstvene ispravnosti sadrži i tehničke zahteve u pogledu kontinuiteta, količina i pritiska, kao i estetske zahteve. Radi obezbeđenja vode za piće u području snabdevanja javnog vodovoda subjekat mora da izradi i primenjuje Plan za bezbednost vode za piće. (u originalu Water Safety Plan). Naziv standarda ne treba navoditi, jer se standardi menjaju.

Odgovornost subjekta

Član 9.

Komentar

Za bezbednost vode za piće koju subjekat isporučuje korisnicima, pored subjekta odgovorna je i jedinica lokalne samouprave.

Vlasnik sistema za snabdevanje vodom jedinica lokalne samouprave/država daje mogućnost dodeljivanja pojedinih odgovornosti i toj strani, koja je *de facto* donosilac odluka o snabdevanju vodom za piće.

Izveštaj o kontroli vode za piće

Član 15, stav 2 treba da glasi

2) stručno mišljenje sa ocenom o bezbednosti vode za piće na osnovu usklađenosti izmerenih vrednosti parametara sa propisanim vrednostima, koje daje stručni multidisciplinarni tim ~~koje sačinjava doktor medicine specijalista higijene~~ nakon stručnog razmatranja laboratorijskih analiza iz tačke 1) ovog stava, uslova pod kojima se obavlja ~~vodosnabdevanje~~ snabdevanje vodom za piće i sagledavanja rizika po zdravlje ljudi. (i) usklađenosti izmerenih vrednosti parametara sa propisanim vrednostima sa opsegom tolerancije, ~~koje sačinjava doktor medicine specijalista higijene~~ nakon stručnog razmatranja laboratorijskih analiza,

Komentar

Stručno mišljenje daje multidisciplinarni tim koji čine stručnjaci različitih struka i specijalnosti. U praksi doktor medicine specijalista higijene samo uporedi izmerene vrednosti parametara kvaliteta vode za piće (koje su određene u mikrobiološkoj i fizičko-hemijskoj laboratoriji, a ti nalazi su već overeni od odgovarajućih analitičara (mikrobiolog i hemičar) i podležu



proceduri akreditacije laboratorije. Stručno razmatranje doktora medicine specijalista higijene se svodi samo na „pogled“ koji je parametar prekoračen u odnosu na propisanu vrednost i time se završava „stručno mišljenje“ sa overom.

Na koji način će institut/zavod za javno zdravlje sagledavati rizik po zdravlje ljudi? Koju će metodologiju primenjivati?

Postupanje u slučaju zdravstvene neispravnosti vode za piće

Član 16. treba da glasi

Ako je na osnovu izveštaja ocenjeno da je voda za piće zdravstveno neispravna, institut/zavod za javno zdravlje obaveštava subjekat, odnosno vlasnika ili korisnika javnog objekta i ministarstvo.

Ako je zdravstveno neispravna, voda za piće nije bezbedna: obustavlja se isporuka, zabranjuje upotreba vode za piće i odmah se preduzimaju korektivne mere;

~~1) predstavlja rizik po zdravlje ljudi –~~

~~2) ne predstavlja rizik po zdravlje ljudi – voda za piće može se određen vremenski period koji nije duži od 30 dana u toku kalendarske godine isporučivati, odnosno upotrebljavati za održavanje lične i opšte higijene.~~

Komentar

Prema standardima Svetske zdravstvene organizacije (WHO) bezbednom vodom za piće smatra se voda koja ne predstavlja opasnost za zdravlje tokom konzumiranja za vreme života, jer ne sadrži ni mikrobiološke patogene organizme, ni hemijske, kao ni radiološke agense, što je definisano posebnim podzakonskim aktom.

Precrtane su odredbe koje potrošače mogu da dovedu u nedoumicu. Omogućavanje primene ovakvih odredaba doprinosi gubljenju poverenja u sistem javnog snabdevanja vodom.

Vremenski ograničeno prekoračenje vrednosti parametra u vodi za piće

Član 18.

Ova odredba je u suprotnosti sa savremenim naučnim saznanjima i treba je izbrisati.

Stručni savet za vodu za piće

Član 19.

Briše se.

Informisanje javnosti

Čl. 20.

Treba propisati sadržaj godišnjeg izveštaja o kontroli vodi za piće u cilju uspostavljanja odgovarajućeg izveštavanja u vezi sa kvalitetom vode za piće u Republici Srbiji.



Propisati da Vlada RS razmatra i usvaja godišnji izveštaja i donosi plan za unapređenje kvaliteta vode za piće u Republici Srbiji.

Važna napomena

Ovaj predlog zakona ne predviđa obavezu boljeg informisanja potrošača o kvalitetu vode za piće iz javnih sistema za snabdevanje vodom iz kojih se snabdevaju, a trebalo bi, prema aktuelnom predlogu nove EU Direktive o kvalitetu vode namenjene za ljudsku upotrebu iz 2018. Važna promena u zakonodavstvu EU je i predviđanje internetskog pristupa informacijama o kvalitetu vode za piće i deficitu u snabdevanju, čiji cilj je jačanje poverenja u vodu iz javnog vodovodnog sistema (slavine).

U Zakonu treba naglasiti da se planovi za bezbednost vode za piće donose i sprovode od sliva do slavine.

Zakon treba značajnije da najavi zahteve i posledice koje će se razmatrati Planom, kao i ko Plan izrađuje, odobrava, sprovodi, realizuje, kontroliše, itd..

Komentar

Suština Zakona svodi se na:

1. planiranje i sprovođenje monitoringa, kao i razmatranje zabrane korišćenja vode u slučaju zdravstvene neispravnosti, a na osnovu rizika (!?), i
2. planove za bezbednost vode za piće.

Sa jedne strane, Zakon se bazira na ispitivanju vode na izlazu iz sistema – točecim mestima.

Sa druge strane, veoma škrto najavljuje se Plan koji treba sve da reši. 'Plan se izrađuje...', ali svakako da se očekuje odgovor da će sve to biti navedeno u podzakonskom propisu.

Zakon o kvalitetu vode namenjene za ljudsku upotrebu treba da preuzme savremene odredbe i smernice (UN i EU) koje će omogućiti da se nivo bezbednosti vode za piće iz javnih vodovodnih sistema u našoj zemlji podigne tako da bezbedna voda buda svima dostupna.

Stručni tim
Udruženja za tehnologiju vode i sanitarno inženjerstvo
i Udruženja vodovoda i kanalizacije Srbije